

Ажырашууда үй-бүлөнүн мүлкүнө аялынын, күйөөсүнүн жана балдарынын менчик укуктарын коргоо

АЯЛЫНЫН ЖАНА КҮЙӨӨСҮНҮН ЖАЛПЫ МҮЛКҮН БӨЛҮШТҮРҮҮНҮН ЖАГДАЙЛАРЫ ЖАНА ШАРТТАРЫ

Никеге чейин же никеде турган мезгилде

Жалпы мүлктү бөлүштүрүү жубайлардын экөөнүн каалоосу боюнча нике келишиминде бекитилет, анда нике бузулган учурда аялына жана күйөөсүнө бериле турган мүлк аныкталат.

Мында жубайлардын жалпы мүлкүнүн бул келишимде эске алынбаган бөлүгүн алардын биргелешкен менчиги түзөт.

(КР Үй-бүлө кодексинин 45 жана 39-беренелери)

Жубайлардын биринин талабы боюнча нике бузулгандан кийин

Аялынын же күйөөсүнүн талабы боюнча жалпы мүлктү бөлүштүрүү мүлктүк талаш-тартыштар болбогон учурда жалпы мүлктү бөлүштүрүү жөнүндө алардын өз ара макулдашуусу боюнча ыктыярдуу ишке ашырылышы мүмкүн. (КР Үй-бүлө кодексинин 39-беренеси)

Кредитордун талабы боюнча

Карызды/зайымды же кредитти/ карызды камсыздоонун карыз алуучу же гаранты болгон жубайлардын биринин мүлктүк үлүшүнүн эсебинен кредитти кайтарып берүү жөнүндө кредитордун талабы боюнча жубайлардын жалпы мүлкүн бөлүштүрүү (КР Үй-бүлө кодексинин 48-беренеси)

АЯЛЫНЫН ЖАНА КҮЙӨӨСҮНҮН ЖАЛПЫ МҮЛКҮН БӨЛҮШТҮРҮҮ КАНДАЙЧА ЖҮРГҮЗҮЛӨТ

Жубайлардын каалоосу боюнча

Жубайлардын жалпы мүлкү алардын макулдугу боюнча аялы менен күйөөсүнүн ортосунда бөлүштүрүлүшү мүмкүн, ал жубайлардын каалоосу боюнча нотариалдык жактан күбөлөндүрүлүшү мүмкүн.

(КР Үй-бүлө кодексинин 39-беренеси)

Нике келишимине ылайык

Жубайлардын жалпы мүлкүн келишимдик шарттарга ылайык бөлүштүрүү, мында жубайлардын никеси бузулган учурда аялына жана күйөөсүнө бериле турган жубайлардын бардык мүлкүнө үлүштүк же өзүнчө менчик, ошондой эле жубайлардын мүлктүк мамилелерине тиешелүү башка жоболор аныкталган (КР Үй-бүлө кодексинин 45-беренеси)

Сот аркылуу

Мүлктүк талаш-тартыш болгон учурда жана жашы жете элек жалпы балдары болгон учурда жубайлардын жалпы мүлкүн бөлүштүрүү, ошондой эле аялынын жана күйөөсүнүн бул мүлктөгү үлүшүн аныктоо сот тартибинде ажырашуу менен бир эле мезгилде же никени токтотуу катталган учурдан тартып үч жылдын ичинде (доонун эскирүү мөөнөтү) жүргүзүлөт.

ЖУБАЙЛАРДЫН БИРГЕЛЕШКЕН МЕНЧИГИ БОЛУП ЭМНЕЛЕР ЭСЕПТЕЛЕТ:

Жубайлардын биргелешкен менчиги болуп эмнелер эсептелет:

Нике учурунда жубайлар тапкан мүлк алардын биргелешкен менчиги болуп саналат аларга төмөнкүлөр кирет:

- Аялынын жана күйөөсүнүн иштеген ишинен, ишкердиктен жана интеллектуалдык ишинин натыйжаларынан түшкөн кирешелери;
- Алар алган пенсиялар, жөлөкпулдар, ошондой эле атайын максаттуу багыты жок башка акчалай төлөмдөр (материалдык жардамдын суммасы, жаракат алгандыгы же ден соолугуна зыян келтиргендиги үчүн төлөнгөн суммалар жана башкалар);
- Жубайлардын жалпы кирешелеринин эсебинен алынган кыймылдуу жана кыймылсыз буюмдар, баалуу кагаздар, пайлар, салымдар, кредиттик мекемелерге же башка коммерциялык уюмдарга салынган капиталдагы үлүштөр;
- Жубайлардын кимисинин атына алынган жана жубайлардын кимиси акча каражатын төлөгөнүнө карабастан, никеде турган мезгилинде жубайлар сатып алган ар кандай башка мүлк.

Жубайлардын жалпы мүлкүнө болгон укук никеде турган мезгилде үй чарбасын жүргүзгөн, балдарын баккан же башка жүйөлүү себептер менен өз алдынча кирешеси болбогон жубайына да таандык.

(КР Үй-бүлө кодексинин 35-беренеси)

Жалпы мүлктү бөлүштүрүүдө жубайлардын үлүшү

- Эгерде нике келишиминде башкача каралбаса, жубайлардын жалпы мүлкүн бөлүштүрүүдө аялынын жана күйөөсүнүн бул мүлктөгү үлүштөрү бирдей деп таанылат.
- Сот жашы жетпеген балдардын кызыкчылыгынан жана (же) жубайлардын биринин көңүл бурууга арзый турган кызыкчылыгынан улам, атап айтканда, эгерде экинчи жубайы жүйөлүү себепсиз киреше албаса, баланы (балдарды) багууга катышуудан качса, жалпы мүлктү жашырса, жок кылса же зыянга учуратса, же үй-бүлөнүн кызыкчылыгына залал келтирүү менен чыгымдаса, аялынын жана күйөөсүнүн жалпы мүлкүндөгү үлүштөрүнүн теңдигин кайра карап чыгууга укуктуу.
- Жубайлардын жалпы мүлкүн бөлүштүрүүдө жубайлардын жалпы карыздары аялы менен күйөөсүнүн ортосунда аларга ыйгарылган үлүштөргө пропорционалдуу бөлүштүрүлөт.

(КР Үй-бүлө кодексинин 39-беренеси)

АЯЛЫНЫН ЖАНА КҮЙӨӨСҮНҮН МҮЛКҮНӨ ЖЕКЕ МЕНЧИК

1. Никеге турганга чейин аялына жана күйөөсүнө таандык болгон мүлк;
2. нике учурунда жубайлардын бири белек катары алган мүлк;
3. мурастоо тартибинде алынган мүлк;
4. башка кайтарымсыз бүтүмдөр боюнча (жубайлардын ар биринин мүлкү);
5. никеде турган мезгилде жубайлардын жалпы каражаттарынын эсебинен сатып алынганына карабастан, жеке пайдалануудагы буюмдар (кийим-кече, бут кийим жана башкалар) аларды пайдаланган жубайынын менчиги болуп таанылат. (КР Үй-бүлө кодексинин 37-беренеси)

Эгерде нике мезгилинде жубайлардын жалпы мүлкүнүн же жубайлардын ар биринин мүлкүнүн эсебинен же болбосо жубайынын эмгегинин эсебинен бул мүлктүн наркын кыйла жогорулатуучу салымдар (капиталдык оңдоо, реконструкциялоо, кайра жабдуу жана башкалар) жасалгандыгы аныкталса, аялынын жана күйөөсүнүн өздүк мүлкү алардын биргелешкен менчиги деп таанылышы мүмкүн.

(КР Үй-бүлө кодексинин 38-беренеси)

АЖЫРАШУУДА ҮЙ-БҮЛӨНҮН МҮЛКҮНӨ БАЛДАРДЫН (КЫЗДАРЫНЫН ЖАНА УУЛДАРЫНЫН) ҮЛҮШҮ

1. Сот жашы жете элек балдардын кызыкчылыктарына негизденүү менен аялынын жана күйөөсүнүн жалпы мүлкүндөгү үлүштөрүнүн теңдигин кайра карап чыгууга укуктуу, атап айтканда, эгерде жубайлардын бири жүйөөлүү эмес себептер боюнча киреше албаса, баланы (балдарды) багууга катышуудан качса.
2. Жашы жете элек балдардын муктаждыктарын канааттандыруу үчүн гана сатып алынган буюмдар (кийим-кече, бут кийим, мектеп жана спорттук шаймандар, музыкалык аспаптар, балдар китепканасы жана башкалар) бөлүнбөйт жана балдары чогуу жашаган жубайлардын бирине компенсациясыз өткөрүлүп берилет.
3. Жубайлардын жалпы мүлкүнүн эсебинен алардын жашы жетпеген жалпы балдарынын атына аялы жана/же күйөөсү тарабынан салынган салымдар ушул балдарга таандык болуп эсептелет жана жубайлардын жалпы мүлкүн бөлүштүрүүдө эсепке алынбайт. (КР Үй-бүлө кодексинин 39-беренеси)
4. Үй-бүлө ээлеген турак жай аянтын менчиктештирүүдө кызы (уулу), эжеси (иниси) жана башка туугандары жаш курагына карабастан бул аянтка бардык укуктардан бирдей пайдаланышат.
5. Ата-энелеринин көзөмөлчүлүгүсүз калган балдар, анын ичинде жетим балдар, аларга башка турак жай бербестен ээлеп турган турак жайдан чыгарылышы мүмкүн эмес. (КР Үй-бүлө кодекси 13-берене)

БАЛАНЫН МҮЛКТҮК УКУКТАРЫ

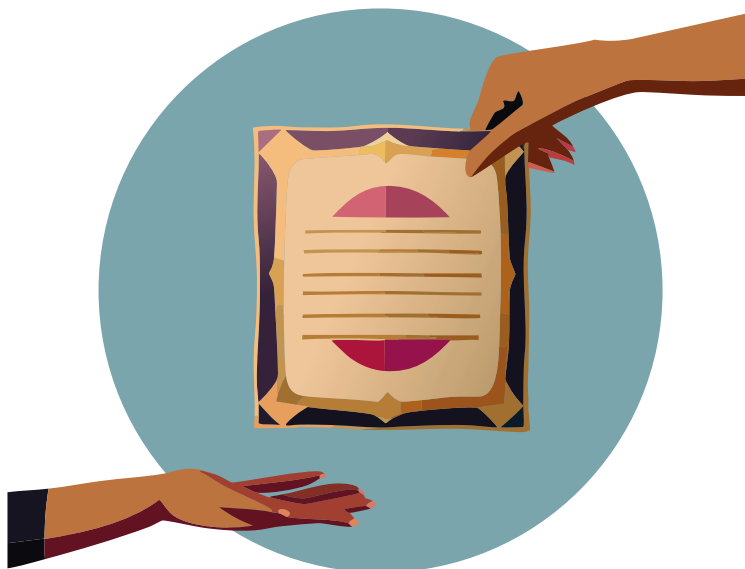
1. Жашы жете элек кызы жана уулу ата-энесинен жана башка үй-бүлө мүчөлөрүнөн каражат алууга укуктуу.
2. Алимент, пенсия, жөлөкпул катары балага эсептелген суммалар ата-эненин (аларды алмаштырган адамдардын) колуна тиет жана алар аны баланы багууга, тарбиялоого жана билим берүүгө чыгымдашат. Жашы жетпеген балдарга алимент төлөөгө милдеттүү болгон атасынын (энесинин) талабы боюнча сот төлөнүүгө тийиш болгон алименттердин суммасынын **50 %дан ашпаган бөлүгүн** банктардагы жашы жетпеген балдардын атына ачылган эсептерге которуу жөнүндө чечим чыгарууга укуктуу.
3. Жашы жете элек кызы жана уулу турак жай аянтына, алар алган кирешеге, алар белекке же мурастоо тартибинде алган мүлккө, ошондой эле алардын каражаттарына сатып алынган башка мүлккө менчик укугуна ээ.
4. Ата-энесинин мүлкүн менчиктегенге баланын укугу жок, ата-эне баланын мүлкүн менчиктегенге укуктуу эмес. Бирге жашап турган балдар менен ата-энелери өз ара макулдашуу боюнча бири-биринин мүлкүнөн пайдаланалышат.

Кызынын жана/же уулунун үй-бүлөнүн жалпы мүлкүнө болгон укугу (мисалы, белекке берүүнүн же мурастоонун ж.б. натыйжасында) пайда болгон учурда, анын үлүшү, жалпы мүлккө ээлик кылуу, пайдалануу жана тескөө укуктары жарандык мыйзамдар менен аныкталат. (КР Үй-бүлө кодексинин 65-беренеси).

МҮЛКТҮК УКУКТАРДЫ КОРГОО

Эгерде ажырашууда улуттук салт боюнча аялынын жер үлүшүн жана башка жалпы биргелешкен мүлкүн күйөөсүнүн пайдасына мыйзамсыз берүүгө иш жүзүндө жол берилсе, аксакалдар сотуна жана/же мүлк жайгашкан жердеги райондук сотко кайрылууга болот.

Аксакалдар соттору мүлктү талап кылуу жана башка бирөөнүн мыйзамсыз ээлигинен кайтарып алуу боюнча иштерди акысыз кароого укуктуу.

НИКЕНИН БУЗУЛУШУН РАСМИЙ КАТТОО ҮЧҮН МАМЛЕКЕТТИК КЫЗМАТ КӨРСӨТҮҮЛӨРДҮН ЖАНА МАМЛЕКЕТТИК АЛЫМДЫН НАРКЫ

ЖААК органдарында никенин бузулушун каттоо үчүн мамкызматтын акысы:

- Мүлктүк талаш-тартыштар жана жашы жете элек балдар жок болгон учурда жубайлардын өз ара макулдугу менен никени бузуу жөнүндө биргелешкен арызы - **25 сом.**
- Соттун чечиминин негизинде (жубайлардын биринен же экөөнөн) - **15 сом.**
- Белгиленген тартипте дайынсыз жок же психикалык оорусу же кем акылдыгы болгон учурда аракетке жөндөмсүз деп табылган адамдар, же болбосо кылмыш жасагандыгы үчүн үч жылдан кем эмес эркиндигинен ажыратууга соттолгон адамдар менен никени бузуу жөнүндө арыз - **5 сом.**
- Никенин бузулгандыгы тууралуу күбөлүк - **5 сом.**
- Никенин бузулгандыгы тууралуу кайталап алынуучу күбөлүк - **12 сом.**

ММКнын маалымат порталы
<https://e.srs.kg/ru/service/page/5/price-list>

Никени бузуу үчүн сотко кайрылганда мамлекеттик алым

- никени бузуу жөнүндө доо арыздардан – **1000 сом.**
- никени бузууда мүлктү бөлүштүрүү жөнүндө доо арыздардан - **доо баасынын 1 пайызы.**
- белгиленген тартипте дайынсыз жок же психикалык оорусу же кем акылдыгы болгон учурда аракетке жөндөмсүз деп табылган адамдар, үч жылдан кем эмес эркиндигинен ажыратууга соттолгон адамдар менен никени бузуу жөнүндө доо арыздардан – **700 сом.**

КР Юстиция министрлигин сайты, ЧУА маалымат базасы
<http://cbd.minjust.gov.kg/act/view/ru-ru/13491>

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2019-жылдын 15-апрелиндеги № 159 “Мамлекеттик алымдын ставкаларын бекитүү жөнүндө” токтому

Никени бузууга арыз берген адамдардын (адамдын) паспорту менен же ишеним кат боюнча аракеттенген адамдын жеке катышуусу зарыл.

Төлөм: кызмат көрсөтүлүүчү жерде банк аркылуу же терминал аркылуу жүргүзүлөт.

Нике ЖААК органдарында жарандык абалдын актыларын жазуу китебинде мамлекеттик каттоодон өткөн күндөн тартып бузулат.

Калкты тейлөө борборлорунун (КТБ) байланыш телефондорун Кыргыз Республикасынын Юстиция министрлигине караштуу ММКнын сайтынан алса болот

<https://grs.gov.kg/ru/subord/drnags/462-tsientry-obslyzhvaniia-nasielieniia/>
же кол-борборго чалса болот 119 (чалуу акысыз)

Бардык райондук жана шаардык соттордун байланыш телефондору Кыргыз Республикасынын Жогорку Сотунун сайтында <http://sot.kg/> “Жергиликтүү соттор” рубрикасынан, Электрондук дарек: vskr@sot.kg Тез байланыш +996 (312) 62-19-25 же “Прокуратура жана соттор” рубрикасындагы “Сары барактар” онлайн телефон маалымдамасында <https://yellowpages.akipress.org/page:1/cats:180/>

1

юримикалык процедура

Ажырашууда үйдүн жанындагы жалпы участокту жана аялы менен күйөөсүнүн үйү кандайча бөлүштүрүлөт?

БУЛ ЖОЛ-ЖОБОНУН ЭТАПТАРЫ

▶ **1-кадам.** Жубайлардын жалпы мүлкүн бөлүштүрүү боюнча **сотко доо арыз менен** кайрылуу керек, ал ажырашуу менен бир убакта же никени токтотуу катталган учурдан тартып үч жылдын ичинде берилиши мүмкүн (доо арызынын эскирүү мөөнөтү).

▶ **2-кадам.** Бир эле убакта, талаштуу мүлктү камакка алуу/сатууга тыюу салуу үчүн **жергиликтүү каттоо органына арыз** менен кайрылуу керек, мүлк башка жубайына жазылган болсо да.

Бөлүштүрүүдө жубайлардын жалпы мүлкү жашы жете элек балдардын кызыкчылыктарын эске алуу менен жана (же) жубайлардын биринин көңүлгө аларлык терс жүрүм-турумуна (жүйөөлүү эмес себептер боюнча киреше албаса, баланы (балдарды) багууга катышуудан качса, жалпы мүлктү жашырса, жок кылса же зыянга учуратса, же аны үй-бүлөнүн кызыкчылыктарына зыян келтирсе) негизденүү менен аялы менен күйөөсүнүн ортосунда аларга ыйгарылган үлүштөргө карата пропорционалдуу бөлүштүрүлөт.

▶ **3-кадам.** **Жубайлардын жалпы мүлкүн бөлүштүрүү жөнүндө соттун** чечимин алыңыз. (Эгерде соттун чечимине канааттанбасаңыз, ал мыйзамдуу күчүнө киргенге чейин апелляциялык тартипте даттанылышы мүмкүн).

▶ **4-кадам.** Берилген мүлккө менчик укугун мамлекеттик каттоо үчүн соттун арызын жана чечимин соттон кийин **30 күндөн кечиктирбестен жергиликтүү каттоо органына** тапшырыңыз.

▶ **5-кадам.** Каттоо документтерин алуу: **үйдүн жанындагы участокко менчик укугу жөнүндө Мамлекеттик акт**, алына турган мүлккө менчик укугун ырастаган **үйдүн техпаспорту**

РЕСУРСТАР

Тиркелген ресурстар жана байланыш телефондору (2023-жылдын 31-декабрына карата берилген):

Жубайлардын жалпы мүлкүн бөлүштүрүү, эмгекке жөндөмсүз, муктаж болгон жубайын багууга каражаттарды төлөө жөнүндө талаш-тартыштар, ошондой эле ажырашуудагы балдар жөнүндө талаш-тартыштар сот аркылуу гана каралат. Жашы жетпеген жалпы балдары жок эмгекке жарамдуу жана аракетке жөндөмдүү жубайлар өз ара макулдашуу боюнча медиация жол-жобосун жүргүзүү жолу менен алардын жалпы мүлкүн бөлүштүрүү жөнүндө талаш-тартыштарды чечүүгө укуктуу. (КР Үй-бүлө кодексинин 21-беренеси.)

Калкты тейлөө борборлорунун (КТБ) байланыш телефондорун Кыргыз Республикасынын Юстиция министрлигине караштуу МККнын сайтынан алса болот <https://grs.gov.kg/ru/subord/drnags/462-tsientry-obsluzhivaniia-nasieleniia/> же кол-борборго чалса болот 119 (чалуу акысыз)

Жергиликтүү ЖААК менен байланыш телефондорун 119 кол-борборунан (чалуу акысыз) жана +996 (312) 66-36-05 же КР Юстиция министрлигине караштуу МККнын сайтынан алса болот <https://grs.gov.kg/ru/subord/drnags/address/>.

Бардык райондук жана шаардык соттордун байланыш телефондорун Кыргыз Республикасынын Жогорку Сотунун сайтынан <http://sot.kg/> “Жергиликтүү соттор” рубрикасынан, Электрондук дарек: vskr@sot.kg Тез байланыш +996 (312) 62-19-25 же “Прокуратура жана соттор” рубрикасындагы “Сары барактар” онлайн телефон маалымдамасынан алса болот <https://yellowpages.akipress.org/page:1/cats:180/>

Бардык райондук жана шаардык прокурорлордун байланыш телефондорун “Прокуратура жана соттор” рубрикасындагы “Сары барактар” онлайн телефон маалымдамасынан алса болот <https://yellowpages.akipress.org/page:1/cats:180/>.

Кыймылсыз мүлккө укуктарды каттоо боюнча жергиликтүү каттоо органдарынын байланыш телефондорун төмөнкү телефон аркылуу алууга болот: (0312)30-06-45. Э-дарек: eicn01@cadastre.kg и eicn01@mail.ru или на “Кадастр” мамлекеттик мекемесинин сайтында: <https://cadastre.kg/svc-portal/about/aboutpayment.do>.